

ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਸੁਨੇਹੇ

ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਵੈਟਨਰੀ ਅਤੇ ਐਨੀਮਲ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ (ਪੰਜਾਬ)

'PASHU PALAN SUNEHE'

Vol. 4 No. 5 (September- October, 2022)

ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ

ਚੇਅਰਮੈਨ

ਡਾ. ਪਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ
(ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਪਸਾਰ ਸਿੱਖਿਆ)

ਮੈਂਬਰ

ਡਾ. ਮੀਰਾ ਡੀ. ਆਂਸਲ
ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ
ਡਾ. ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਇੰਦਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ

ਸੰਪਾਦਕ

ਡਾ. ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ
ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਸੰਪਰਕ

ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ ਪਸਾਰ ਸਿੱਖਿਆ
ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਵੈਟਨਰੀ
ਐਂਡ ਐਨੀਮਲ ਸਾਇੰਸਜ਼
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ
0161-2553364
deegadvasuldh@gmail.com

ਯੂਟਿਊਬ ਚੈਨਲ

SCAN

ਮੋਬਾਈਲ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਕੁ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਵਿੱਚ ਅਥਾਹ ਵਿਸਤਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਮੋਬਾਈਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਅੱਜ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕ ਪਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਰੋਟੀ, ਕੱਪੜਾ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੋਬਾਈਲ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਇੱਕ ਜਰੂਰਤ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਸਮਾਰਟ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਦੁਨਿਆਂ ਮੁੱਠੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਇੰਟਰਨੈਟ ਦੀ ਮੱਦਦ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਚੁਟਕੀ ਵਜਾਉਂਦੇ ਹੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਘਰ ਦੇ ਕੈਮਰੇ, ਫਾਰਮ ਦੇ ਕੈਮਰੇ, ਫਾਰਮ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ, ਮਨਸੂਈ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲੇ ਉਪਕਰਣ ਸਿੱਧੇ ਮੋਬਾਈਲ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੁਸੀਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਰਹਿ ਕੇ ਸਬ ਕਾਸੇ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਘਰ/ ਫਾਰਮ ਦਾ ਰਾਹ ਲੱਭ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਵਾਹਨ ਦੀ ਟਰੈਕਿੰਗ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਬਹੁਤ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਰੀਲਾਂ ਬਣਾ ਬਣਾ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਮਦਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਵੀ ਬਣਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਥੇ ਮੋਬਾਈਲ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਫਾਇਦੇ ਨੇ, ਉਥੇ ਇਸ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਬਹੁਤ ਨੇ। ਨਵੀਂ ਪੀੜੀ ਤੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਇਸ ਦੇ ਆਦੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਨੇ। ਬੱਚੇ ਤਾਂ ਅੱਜਕਲ ਟੀ ਵੀ / ਮੋਬਾਈਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ। ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਸਾਰਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਰੀਲਾਂ ਹੀ ਵੇਖੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਸਕੂਲਾਂ ਵਲੋਂ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਘੱਟ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੋਬਾਈਲ ਦੀ ਜਿਆਦਾ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚਲੇ ਰਾਸਾਇਣ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਹਿੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨੀਂਦ ਨਾ ਆਉਣਾ, ਡਿਪ੍ਰੈਸ਼ਨ, ਅੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੋਸ਼ਾਨੀਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੋਬਾਈਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੱਧਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮੋਬਾਈਲ ਟਾਵਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿੰਨਾਂ ਤੋਂ ਨਿੱਕਲਦੀਆਂ ਰੇਡੀਏਸ਼ਨ ਵੀ ਮਨੁੱਖ, ਪਸ਼ੂ ਅਤੇ ਪੰਛੀਆਂ ਲਈ ਘਾਤਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਵੀਰੋ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਸੂਝ ਬੂਝ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ।

(ਸੰਪਾਦਕ)

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਮੇਲਾ 13 ਅਤੇ 14 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ

ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਵੈਟਨਰੀ ਅਤੇ ਐਨੀਮਲ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ 13 ਅਤੇ 14 ਸਤੰਬਰ 2024 ਨੂੰ ‘ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਮੇਲਾ’ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ‘ਉਤਪਾਦਨ ਤੋਂ ਉਤਪਾਦ ਬਣਾਈਏ, ਆਓ ਵੱਧ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਪਾਈਏ’ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਵਿਭਾਗ ਪਸ਼ੂ ਨਵੀਨ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ ਲਗਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਕਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨਗੇ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਖੋਜ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਉੱਤਮ ਨਸਲ ਦੇ ਪਸ਼ੂ-ਮੱਝਾਂ, ਗਾਂਵਾਂ, ਬੱਕਰੀਆਂ, ਸੂਰ, ਮੱਛੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁਰਗੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵੀ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਸੰਪੂਰਨ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਰਸਾਲਾ ‘ਵਿਗਿਆਨਕ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ’ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਲੀਹਾਂ ’ਤੇ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ-ਮੰਤਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦੁੱਧ ਮਿਲਾਵਟ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਮੁਹਿੰਮ

ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਵੈਟਨਰੀ ਅਤੇ ਐਨੀਮਲ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦਾ ਕਾਲਜ ਆਫ ਡੇਅਰੀ ਅਤੇ ਫੂਡ ਸਾਇੰਸ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਤੇ ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਵਨ ਹੈਲਥ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ ’ਤੇ 03 ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਮੁਫਤ ਦੁੱਧ ਮਿਲਾਵਟ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਮੁਹਿੰਮ ਆਰੰਭ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਦਸੰਬਰ ਤਕ ਚੱਲੇਗੀ। ਡਾ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਉਪ-ਕੁਲਪਤੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਉਪਰਾਲਾ ਦੁੱਧ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰਤੀਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਲਈ ਆਰੰਭਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ’ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਦੁੱਧ ਦੀ ਮਿਲਾਵਟ ਦੀ ਮੁਫਤ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਜਿਵੇਂ ਚਿਕਨਾਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤੱਤਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾਏਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਸੈਸ਼ਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਸੰਬੰਧੀ ਨੁਕਤੇ ਦੱਸੇ ਜਾਣਗੇ।

ਬੱਕਰੀ ਪਾਲਣ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਦਾਨ

ਖੇਤਰ	ਖਤਰੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਬਿੰਦੂ	ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ
ਬ੍ਰੀਡਿੰਗ ਗੁਣਵੱਤਾ	<ul style="list-style-type: none"> ਉੱਚ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੀ ਨਸਲ ਦੀ ਘਾਟ। ਛੋਟੇ ਝੁੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨਬ੍ਰੀਡਿੰਗ ਕਾਰਨ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਵਿੱਚ ਘਾਟ। 	<ul style="list-style-type: none"> ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਜਰਮਪਲਾਜ਼ਮ ਬੈਂਕ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ। ਵਿਭਿੰਨ ਨਸਲਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਚੋਣ।
ਚਾਰਾ ਅਤੇ ਪੋਸ਼ਣ	<ul style="list-style-type: none"> ਚਾਰੇ ਦੀ ਕਮੀ ਅਤੇ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੀ ਘਾਟ। ਉੱਚ ਚਾਰਾ ਲਾਗਤਾਂ। ਗੈਰ-ਪਾਰੰਪਰਿਕ ਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਟਾਕਸਿਨਸ। 	<ul style="list-style-type: none"> ਬਦਲਦੇ ਮੌਸਮ ਲਈ ਪੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਚਾਰੇ ਦੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ। ਸਸਤੇ ਚਾਰਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ।
ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਚਿਕਿਤਸਾ	<ul style="list-style-type: none"> ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਖਤਰਾ (ਪੀ.ਪੀ.ਆਰ, ਖੁਰ ਤੇ ਮੂੰਹ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ)। ਵੈਟਰਨਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਘਾਟ। ਐਂਟੀਬਾਇਓਟਿਕ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧਕ। ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਟੀਕਾਕਰਣ ਅਤੇ ਬਾਇਓਸੈਕਿਊਰਟੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਘਾਟ। 	<ul style="list-style-type: none"> ਮੋਬਾਇਲ ਪਸ਼ੂ ਕਲਿਨਿਕਸ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸਹਾਇਤਾ। ਪ੍ਰਤੀਰੋਧਕ ਘਟਾਏ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਜਾਗਰੂਕਤਾ। ਕਵਾਰੈਂਟਾਈਨ ਨਿਯਮ। ਟੀਕਾਕਰਣ ਅਤੇ ਬਾਇਓਸੈਕਿਊਰਟੀ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ।
ਆਵਾਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ	<ul style="list-style-type: none"> ਸਹੀ ਥਾਂ ਅਤੇ ਆਵਾਸ ਦੀ ਕਮੀ। ਸਿਖਲਾਈ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ। 	<ul style="list-style-type: none"> ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ। ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਸਿੱਖਿਆ ਮੁਹਿੰਮਾਂ।
ਮੰਡੀਕਰਨ	<ul style="list-style-type: none"> ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸਥਿਰਤਾ। ਸੀਮਤ ਮਾਰਕੀਟ ਪਹੁੰਚ। ਮੰਡੀਕਰਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਘਾਟ। 	<ul style="list-style-type: none"> ਔਨਲਾਈਨ ਮਾਰਕੀਟਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ। ਮੰਡੀਕਰਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ।
ਆਵਾਜਾਈ	<ul style="list-style-type: none"> ਆਵਾਜਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਤਣਾਅ। ਉੱਚ ਆਵਾਜਾਈ ਲਾਗਤਾਂ। ਵਾਹਨ ਦੀ ਸੈਨੀਟਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੀ ਘਾਟ। 	<ul style="list-style-type: none"> ਆਵਾਜਾਈ ਲਾਗਤਾਂ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਸਹੂਲਤਾਂ। ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿੱਖਿਆ। ਵਾਹਨ ਦੀ ਵਧੀਆ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰਾਈ ਅਤੇ ਡਿਸਿਨਫੈਕਸ਼ਨ।
ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਅਤੇ ਮੁੱਲ ਵਾਧਾ	<ul style="list-style-type: none"> ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ। ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਖਤਰੇ। 	<ul style="list-style-type: none"> ਮਿਆਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ। ਬੁੱਢਲਿਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ।

ਬੱਕਰੀ ਪਾਲਣ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਦਾਨ

ਵਿੱਤੀ ਜੋਖਮ

- ਕਰਜ਼ ਅਤੇ ਬੀਮਾ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਪਹੁੰਚ।
- ਉੱਚ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਕਾਰਨ ਵਿੱਤੀ ਜੋਖਮ।
- ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਬੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ।
- ਬੀਮਾ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ।

ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਧੀ-ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ

- ਅਸਥਿਰ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮ।
- ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੀਆਂ ਉੱਚ ਲਾਗਤਾਂ।
- ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੁਧਾਰ।
- ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਲਈ ਸੁਚੱਜੇ ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ।

ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੀਆਂ ਪਸੰਦਾਂ ਅਤੇ ਰੁਝਾਨ

- ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੀਆਂ ਪਸੰਦਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ।
- ਉਪਭੋਗਤਾ ਭਰੋਸੇ ਦੀ ਘਾਟ।
- ਨਵੇਂ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ।

ਹੋਰ ਕਾਰਕ

- ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੀ ਘਾਟ।
- ਬਿਮਾਰ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਬੁੱਚਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਨਾਲ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਖਤਰੇ।
- ਮਰੇ ਹੋਏ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਬੁੱਚਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਰੀ ਨਾਲ ਸੰਭਾਵਿਤ ਸੰਕ੍ਰਮਣ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ।
- ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ।
- ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਢੰਗਾਂ ਦੀ ਤਰਬੀਅਤ।
- ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਨਿਯਮ।

(ਡਾ. ਅਕਸ਼ਿਤਾ ਚੱਡਾ ਅਤੇ ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ)

ਹਾੜੀ ਦੇ ਚਾਰਿਆਂ ਦੀ ਬਿਜਾਈ

ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਬਹੁਤ ਖਾਸ ਹੈ। ਖੁਰਾਕ ਹੀ ਪਸ਼ੂ ਦੀ ਸਿਹਤ, ਪੈਦਾਵਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਜਨਣ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਖੁਰਾਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਰੇ ਚਾਰਿਆਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਇਸ ਕਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਖਰਚਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਰੇ ਚਾਰੇ ਦੁੱਧ ਵਿੱਚ ਫੈਟ ਦੀ ਮਾਤਰਾ 'ਤੇ ਵੀ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਕ ਆਪਣੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਚਾਰਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮੱਕੀ ਦੀ ਸਾਈਲੇਜ਼ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰੇ ਚਾਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਹਾੜੀ ਅਤੇ ਸਾਉਣੀ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਚਾਰਿਆਂ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਹਾੜੀ ਦੇ ਚਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਰਸੀਮ, ਸ਼ਫ਼ਤਲ ਅਤੇ ਰਾਈ ਘਾਹ ਲਈ ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਅਖੀਰ ਅਕਤੂਬਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਹਫ਼ਤਾ, ਜਵੀ ਲਈ ਅੱਧ-ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ, ਸੇਂਜੀ ਲਈ ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੋਂ ਅੱਧ-ਅਕਤੂਬਰ ਅਤੇ ਲੂਸਣ ਲਈ ਅੱਧ-ਅਕਤੂਬਰ ਦੁਕਵਾਂ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਚਾਰੇ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਝਾੜ ਲੈਣ ਲਈ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਅਤੇ ਸਿਫ਼ਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਮਿਆਰੀ ਬੀਜ ਦੀ ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਫ਼ਲੀਦਾਰ ਫ਼ਸਲਾਂ ਦੇ ਝਾੜ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਬੀਜ ਨੂੰ ਸਿਫ਼ਾਰਿਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਾਣੂ-ਖਾਦ ਨਾਲ ਸੋਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਚਾਰੇ ਤੋਂ ਪੋਸ਼ਕ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਫ਼ਲੀਦਾਰ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਫ਼ਲੀਦਾਰ ਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਸਿਫ਼ਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

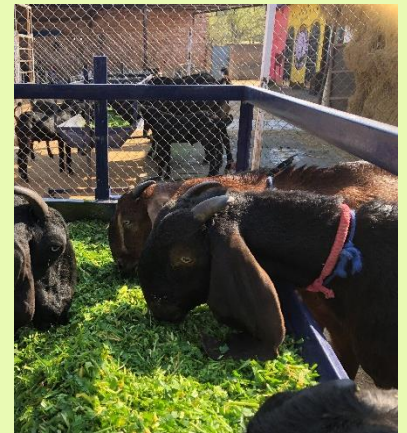
(ਡਾ. ਅਰੁਨਬੀਰ ਸਿੰਘ)

ਵਿਗਿਆਨਕ ਬੱਕਰੀ ਪਾਲਣ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬਿੰਦੂ

ਬੱਕਰੀ ਪਾਲਣ ਦਾ ਕਿੱਤਾ ਅੱਜ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਹਰ ਵਰਗ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰਾ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੱਕਰੀ ਪਾਲਣ ਬਾਕੀ ਪਸ਼ੂ ਅਧਾਰਿਤ ਕਿੱਤਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੱਕਰੀ ਦੇ ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਮਾਸ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੰਗ ਹੈ, ਦੋਗਲੀਆਂ ਵੱਛੀਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਛਲਾਰੂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਡੇਢ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੱਠਾਂ ਨੂੰ ਗੱਭਣ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਚੱਕਰ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ ਬੜੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਦੁੱਧ ਤੋਂ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ)। ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਬੱਕਰੀ ਪਾਲਣ ਪ੍ਰਤੀ ਵਧਦੇ ਰੁਝਾਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦਾ ਪਸਾਰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅੱਜ ਵੀ ਬੱਕਰੀ ਪਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀਆਂ ਛੂਤ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ, ਪਰਜੀਵੀ ਰੋਗਾਂ ਅਤੇ ਪੋਸ਼ਕ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਕਾਫ਼ੀ ਨੁਕਸਾਨ ਝੱਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਚੋਣਵੀਆਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬੱਕਰੀ ਪਾਲਣ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਬੀਟਲ ਨਸਲ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਤਪਾਦਨ ਪੱਖੋਂ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਤਮ ਹੈ। ਬੱਕਰੀਆਂ ਖਰੀਦਣ ਵੇਲੇ ਵਧੀਆਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਤਜਰਬਾ ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਬੱਕਰੀ ਪਾਲਕ ਦਾ ਸਾਥ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਬੱਕਰੀਆਂ ਦੀ ਖਰੀਦ-ਫਰੋਖ ਵਿੱਚ ਧੋਖਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਖਰੀਦ ਬਦਲੇ ਵਾਜਬ ਮੁੱਲ ਹੀ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਬੱਕਰੀਆਂ ਕਿਸੇ ਆਜੜੀ ਵੀਰ ਤੋਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਆਪਣੇ ਫ਼ਾਰਮ ਅੰਦਰ ਬਿਨਾਂ ਚਰਾਈ ਤੋਂ ਰੱਖਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੱਡੀਆਂ ਬੱਕਰੀਆਂ ਨੂੰ ਫ਼ਾਰਮ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਚਰਾਈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਮਾਂ ਫ਼ਾਰਮ ਅੰਦਰ ਖੁਰਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਖੁਰਾਕ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਬੱਕਰੀਆਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਵਿੱਚ ਮੌਸਮੀ ਹਰੇ ਚਾਰੇ, ਸਾਈਲੇਜ, ਤੂੜੀ ਅਤੇ ਭੋਅ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਬੱਕਰੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 5 ਕਿੱਲੋ ਹਰਾ ਚਾਰਾ ਖਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੱਕਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਰਾਕ ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦਰਖਤਾਂ ਦੇ ਹਰੇ ਪੱਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਮਿਲਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਦੁੱਧ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਵਾਧੇ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਅਤੇ ਅਕਾਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵੰਡ (ਫੀਡ) ਵੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਫੀਡ ਵਿੱਚ 2% ਮਿਨਰਲ ਮਿਕਸਚਰ ਅਤੇ 1-2% ਨਮਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਬੱਕਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗੱਭਣ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ 21-30 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਆਮ ਖੁਰਾਕ ਦੇ ਨਾਲ 250-300 ਗ੍ਰਾਮ ਵਾਧੂ ਵੰਡ ਪਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾ ਛੇਲਿਆਂ ਦੇ ਜਨਮ ਲਈ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਣ ਤੋਂ 45 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇੰਨੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਵੰਡ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਤੰਦਰੁਸਤ ਛਲਾਰੂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਬੱਕਰੀ ਸੂਏ ਸੈਨ ਸਿਹਤਮੰਦ ਹੋਵੇ।

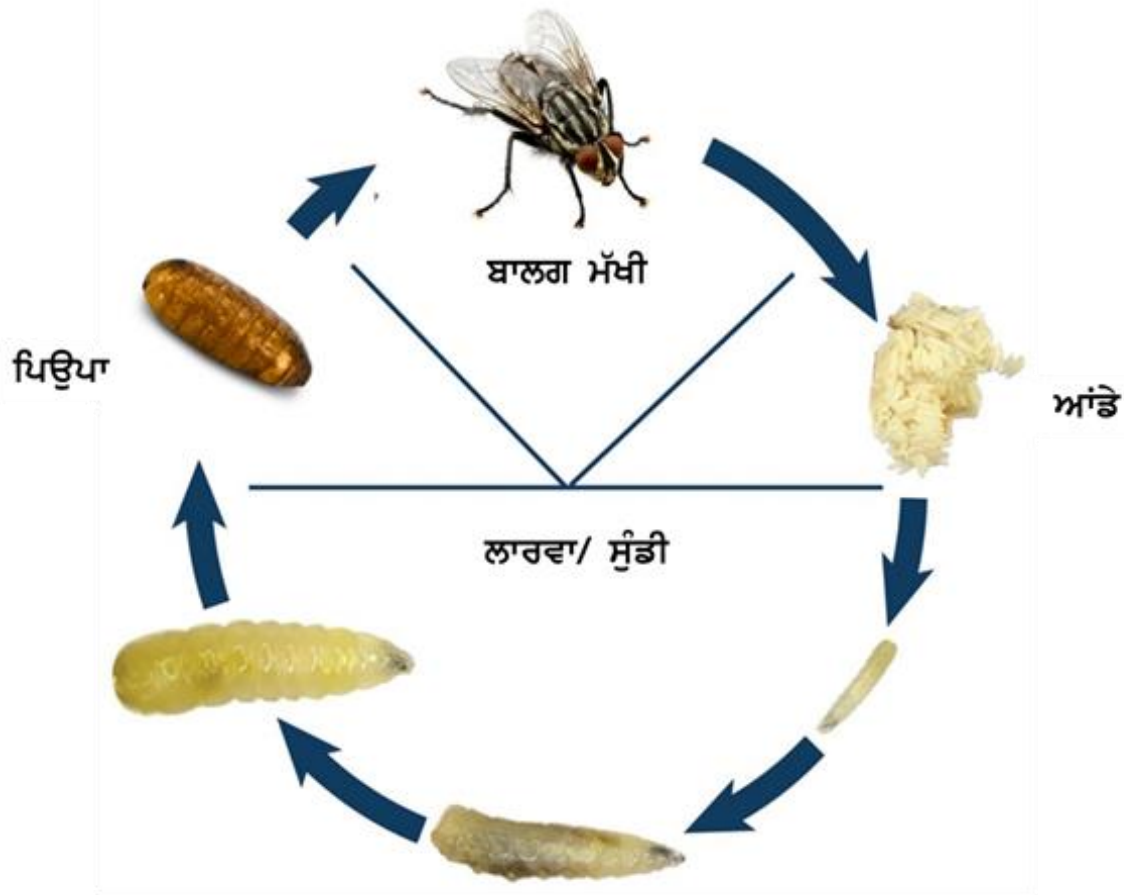
ਬੱਕਰੀਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਗਲਾ ਮੁੱਖ ਬਿੰਦੂ ਹੈ। ਸਾਲ ਵਿੱਚ 3-4 ਵਾਰ ਮੀਂਗਣਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਰਾਹੀਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਪਰਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਕੇ ਸਟੀਕ ਦਵਾਈ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਛੂਤ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਟੀਕਾਕਰਨ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੱਭਣ ਬੱਕਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਣ ਤੋਂ 1 ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਐਂਟੈਰੋਟੋਕਸੀਮੀਆ ਅਤੇ ਟੈਟਨਸ ਦਾ ਟੀਕਾ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਛਲਾਰੂਆਂ ਵਿੱਚ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧਕ ਸ਼ਕਤੀ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਬੱਕਰੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸ਼ੈੱਡ ਹਵਾਦਾਰ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਫਰਸ਼ ਪੱਧਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਬੱਕਰੀਆਂ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਅਰਾਮ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਗੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਬੱਕਰੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਜਲਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬੱਕਰੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਜਨਣ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਦਰੁਸਤ ਆਕੜਿਆਂ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ ਵੀ ਰੱਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

(ਡਾ. ਅਰੁਨਬੀਰ ਸਿੰਘ)

ਬਰਸਾਤੀ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਦੁਧਾਰੂਆਂ ਦਾ ਮੱਖੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉ

ਬਰਸਾਤੀ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਦੁਧਾਰੂਆਂ ਤੇ ਮੱਖੀਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਉਚਿੱਤ ਨਮੀ ਅਤੇ ਤਾਪਮਾਨ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਧਣ-ਫੁੱਲਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੱਖੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਂਵਾਂ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਸਾਫ-ਸਫਾਈ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋਵੇ - ਜੇਕਰ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਕ ਆਪਣੇ ਸ਼ੈੱਡ ਜਾਂ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਸਾਫ ਸਫਾਈ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਮੱਖੀਆਂ ਬਹੁਤੇਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੱਖੀਆਂ ਕਾਰਨ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਿੱਚ ਚਿੜਚਿੜਾਹਟ ਜਾਂ ਉਨੀਂਦਰਾਪਨ, ਰੱਜਵੀਂ ਖੁਰਾਕ ਨਾ ਲੈ ਪਾਣਾ, ਸਰੀਰਕ ਭਾਰ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਸਮਰੱਥਾ ਘੱਟ ਜਾਣਾ, ਬਚਾਅ ਲਈ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਫਰਸ਼/ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਮਾਰਨਾ; ਪੂਛ ਨੂੰ ਹਿਲਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ ਜਾਂ ਇੱਧਰ-ਉੱਧਰ ਦੌੜਣਾ ਵਰਗੇ ਲੱਛਣ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਦੌੜਣ ਕਾਰਨ ਕਈ ਵਾਰ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਪਸ਼ੂ ਗੱਭਣ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤੂਅ ਵੀ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੁੱਝ ਮਾਸ-ਖੋਰ ਮੱਖੀਆਂ ਦੇ ਲਾਰਵੇ (ਸੁੰਡੀ) ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਚਮੜੀ (ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪਿੱਠ ਦੀ) ਵਿੱਚ ਛੇਕ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਚਮੜੀ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖੱਲ ਦੀ ਸਹੀ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਵਿੱਚ ਚਮੜੀ ਰੋਗ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੱਖੀਆਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਖੂਨ ਵੀ ਚੂਸਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਉੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖਮਾਂ ਵਿੱਚ ਆਂਡੇ ਦੇ ਕੇ ਜ਼ਖਮ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੱਖੀਆਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾਣੂੰ ਤੇ ਪਰਜੀਵੀ ਰੋਗ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਰ੍ਹਾ ਰੋਗ, ਵੀ ਫੈਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪਸ਼ੂ ਪੰਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨੇ ਜਾਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਮੱਖੀਆਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਿੱਚ ਥਨੈਲਾ ਰੋਗ (ਮੈਸਟਾਈਟਿਸ) ਦਾ ਕਾਰਣ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੱਖੀਆਂ ਦਾ ਔਸਤਨ ਜੀਵਨ ਚੱਕਰ 10 ਤੋਂ 21 ਦਿਨ ਤੱਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਬਰਸਾਤੀ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਦੁਧਾਰੂਆਂ ਦਾ ਮੱਖੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉ

ਸਾਫ-ਸਫਾਈ:

- ਸ਼ੈੱਡਾਂ ਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਸਾਫ ਸਫਾਈ ਤੇ ਮਲ-ਮੁਤਰ ਦੇ ਸਹੀ ਨਿਕਾਸੀ ਦੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ
- ਸ਼ੈੱਡਾਂ ਵਿੱਚ ਗੋਹੇ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਤੱਕ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਾ ਰੱਖਣਾ ਬਲਕਿ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਡੂੰਘੇ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਦੱਬਣਾ, ਜਾਂ ਗੋਬਰ-ਗੈਸ ਅਤੇ ਗੰਡੋਇਆ ਖਾਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣਾ
- ਖੁਰਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗਿੱਲੇ ਪੱਠੇ/ ਸ਼ੀਰੇ ਵਾਲੀ ਫੀਡ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਨਾ ਰੱਖਣਾ; ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀਆਂ ਛਾਂ ਹੇਠ ਬੰਨਣ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਂਵਾਂ ਦੀ ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਸਫਾਈ

ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਰੱਸੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ:

- ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਰੱਸੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੇਬੇ ਦੀ ਰੱਸੀ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ 250 ਮਿਲੀਲੀਟਰ ਪਾਣੀ, 250 ਗ੍ਰਾਮ ਗੁੜ, 100 ਮਿਲੀਲੀਟਰ ਕਲੋਰਪਾਈਰੀਫੋਸ ਜਾਂ ਡਾਇਕਲੋਰਵੋਸ (ਡਾਕਟਰੀ ਸਲਾਹ ਅਨੁਸਾਰ) ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਣ ਵਿੱਚ ਡਿਉਣ ਅਤੇ ਸੁਕਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਸ਼ੈੱਡ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਬੰਨੇ

ਦੇਸੀ ਤਰੀਕੇ:

- ਨਿੰਬੂ ਘਾਹ/ ਨਿੰਮ/ ਸਫੈਦੇ ਦਾ ਤੇਲ ਪਸ਼ੂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇ ਉਲਟ, ਪੇਟ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਅਤੇ ਲੱਤਾਂ ਤੇ ਲਗਾਉਣਾ
- ਗੋਂਦਾ, ਤੁਲਸੀ, ਨਿੰਬੂ ਘਾਹ, ਜਾਂ ਪੁਦੀਨਾ ਦੇ ਬੂਟਿਆਂ ਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਨਾਲ ਵੀ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮਦਦ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਮੱਖੀ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਉਪਕਰਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ:

- ਸ਼ੈੱਡਾਂ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ ਹਵਾ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲੇ ਪੱਖਿਆਂ (ਫਰਾਟੇ) ਦੀ ਛੱਤਾਂ ਤੇ ਵਰਤੋਂ
- ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬੱਧ ਮੱਖੀਆਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਬਿਜਲਈ ਯੰਤਰਾਂ (ਟਿਊਬਾਂ, ਰੈਕਟ, ਆਦਿ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ
- ਸ਼ੈੱਡਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਲੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ
- ਮਿਲਕ ਪਾਰਲਰ (ਚੁਆਈ ਦਾ ਕਮਰਾ) ਦੀ ਸਾਫ ਸਫਾਈ ਅਤੇ ਜਾਲੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ

ਧੂੰਆਂ ਕਰਨਾ:

- ਬੰਦ ਜਗ੍ਹਾ/ ਸ਼ੈੱਡ ਵਿੱਚ ਧੂੰਆਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਕਰੋ
- ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਧੂੰਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿੱਚ ਨਿੰਮ ਦੇ ਪੱਤੇ ਅਤੇ 1 ਚਮਚ ਸੌਂਫ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖੁੱਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਜਾਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੈੱਡ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਇਹ ਵਿਧੀ ਅਪਣਾਉ

ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ:

- ਡੈਲਟਾਮੈਥਰਿਨ, ਸਾਈਪਰਮੈਥਰਿਨ, ਮੈਲਾਥੀਉਨ, ਆਦਿ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ ਡਾਕਟਰੀ ਸਲਾਹ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰੋ
- ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਕੰਨ ਦੁਆਲੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬੱਧ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਟੈੱਗ ਤੇ ਗਰਦਨ ਦੁਆਲੇ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਕਾਲਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ

(ਡਾ. ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਾ. ਜੋਤੀ

ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਕ ਟੈਲੀ-ਅਡਵਾਈਜ਼ਰੀ ਕੇਂਦਰ

ਪਸ਼ੂਆਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਖੇ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਫ਼ੋਨ ਨੰਬਰ

62832-97919

62832-58834

ਬਾਈਪਾਸ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਪਸ਼ੂ ਖੁਰਾਕ ਵਿੱਚ ਲੋੜ ਅਤੇ ਲਾਭ

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਚਾਰਿਆਂ ਤੇ ਫੀਡ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਪਸ਼ੂ ਧਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ। ਫੀਡ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਵੇਂ ਅਪ੍ਰਚਲਿਤ ਫੀਡ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਪੂਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸਦੇ ਨਾਲ, ਜੁਗਲੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਪਾਚਨ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਪੋਸ਼ਕ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਉਪਲੱਬਧਤਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਖੁਰਾਕੀ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਪਸ਼ੂ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਨੂੰ ਟੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਨੂੰ 'ਬਾਈਪਾਸ ਪ੍ਰੋਟੀਨ' ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪਸ਼ੂ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਬਿਨਾਂ ਟੁੱਟੇ ਲੰਘ ਕੇ ਪਾਚਨ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਨਿਚਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਪੱਚਦੀ ਹੈ। ਜੁਗਲੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਦੋ ਪੱਧਰਾਂ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

1. ਰੂਮਨ-ਡੀਗ੍ਰੇਡੇਬਲ ਪ੍ਰੋਟੀਨ (ਰੂਮਨ ਵਿੱਚ ਟੁੱਟਣ ਯੋਗ ਪ੍ਰੋਟੀਨ): ਇਹ ਫੀਡ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜੋ ਰੂਮਨ ਦੇ ਜੀਵਾਣੂਆਂ ਦੁਆਰਾ ਤੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਮੋਨੀਆ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਰੂਮਨ ਦੇ ਜੀਵਾਣੂਆਂ ਦੀਆਂ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜੀਵਾਣੂ ਲਗਾਤਾਰ ਰੂਮਨ ਤੋਂ ਛੋਟੀਆਂ ਅੰਤੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਸ਼ੂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੀ ਜਰੂਰਤ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰੂਮਨ-ਡੀਗ੍ਰੇਡੇਬਲ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੇਣ ਨਾਲ ਰੂਮਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਅਮੋਨੀਆ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰੂਮਨ ਵਿੱਚ ਉਰਜਾ ਦੀ ਕਮੀ ਕਾਰਨ ਰੂਮਨ ਦੇ ਜੀਵਾਣੂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਣੇ ਅਮੋਨੀਆ ਨੂੰ 'ਮਾਈਕ੍ਰੋਬੀਅਲ-ਪ੍ਰੋਟੀਨ' ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਫੀਡ ਵਿਚਲੇ ਕੁਝ ਅਮੀਨੋ ਐਸਿਡ ਯੂਰੀਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਯੂਰੀਆ ਬਣਨ ਵਿੱਚ ਉਰਜਾ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਖਰਚ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਸ਼ੂ ਲਈ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਸਰੋਤ ਨੂੰ ਬਾਈਪਾਸ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖੁਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਰੂਮਨ ਬਾਈਪਾਸ ਕਰਕੇ ਪਾਚਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਨਿਚਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਅਮੀਨੋ ਐਸਿਡ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।
2. ਰੂਮਨ-ਬਾਈਪਾਸ ਪ੍ਰੋਟੀਨ (ਰੂਮਨ ਵਿੱਚ ਨਾ ਟੁੱਟਣ ਯੋਗ ਪ੍ਰੋਟੀਨ): ਆਹਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਜੋ ਪਸ਼ੂ ਦੇ ਰੂਮਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਨੀਚੇ ਵਾਲੀ ਪਾਚਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਪਚਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਬਾਈਪਾਸ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਈਕ੍ਰੋਬੀਅਲ-ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਾਈਪਾਸ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਅਮੀਨੋ ਐਸਿਡ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਆਮਤੌਰ ਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਖੁਰਾਕ ਵਿੱਚ ਰੂਮਨ ਵਿੱਚ ਟੁੱਟਣ ਯੋਗ ਅਤੇ ਨਾ ਟੁੱਟਣ ਯੋਗ ਪ੍ਰੋਟੀਨ (ਬਾਈਪਾਸ ਪ੍ਰੋਟੀਨ) 70:30 ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਰੂਮਨ-ਬਾਈਪਾਸ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮੇ: ਮੱਕੀ ਦੀ ਗਲੂਟਨ, ਵੜੇਵਿਆਂ ਦੀ ਖਲ ਅਤੇ ਮੱਕੀ ਅਨਾਜ ਬਾਈਪਾਸ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੇ ਚੰਗੇ ਸਰੋਤ ਹਨ। ਸੋਇਆਬੀਨ ਮੀਲ, ਅਲਸੀ ਦੀ ਖਲ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਤੇਲ ਰਾਈਸ ਬਰੈਨ ਮੱਧ ਡੀਗ੍ਰੇਬਿਲ ਬਾਈਪਾਸ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੇ ਸਰੋਤ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੀ ਖਲ ਅਤੇ ਮੂੰਗਫਲੀ ਦੀ ਖਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰੂਮਨ-ਡੀਗ੍ਰੇਡੇਬਲ (ਜਾਂ ਘੱਟ ਬਾਈਪਾਸ ਪ੍ਰੋਟੀਨ) ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਬਾਈਪਾਸ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ

1. ਹੀਟ ਉਪਚਾਰ: ਹੀਟ ਉਪਚਾਰ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਨੂੰ ਰੂਮਨ ਵਿੱਚ ਟੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਲੱਗ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਫੀਡ ਸਰੋਤਾਂ ਲਈ ਉਚਿਤ ਤਾਪਮਾਨ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। 2 ਘੰਟੇ ਲਈ 150 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਤਾਪਮਾਨ ਦੇ ਉਪਯੋਗ ਨਾਲ ਮੂੰਗਫਲੀ ਅਤੇ ਸੋਇਆਬੀਨ ਦੀ ਖਲ ਦੀ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੂਮਨ ਵਿੱਚ ਟੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
2. ਰਸਾਇਣਿਕ ਉਪਚਾਰ: ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਨੂੰ ਟੈਨਿਨ, ਫਾਰਮੈਲਡੀਹਾਈਡ, ਗਲੂਟਰਾਐਲਡੀਹਾਈਡ, ਗਲਾਇਓਕਸਲ, ਹੈਕਸਾਮਿਥਾਈਲਟੈਟ੍ਰਾਮੀਨ ਜਿਹੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਉਪਯੋਗ ਨਾਲ ਰੂਮਨ ਵਿੱਚ ਟੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰੂਮਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੀ ਟੁੱਟ ਭੱਜ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਫਾਰਮੈਲਡੀਹਾਈਡ ਉਪਚਾਰ ਉੱਤੇ ਕਈ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਰ੍ਹੋਂ ਅਤੇ ਮੂੰਗਫਲੀ ਦੀ ਖਲ ਦੇ ਉਪਚਾਰ ਲਈ 1.2 ਗ੍ਰਾਮ ਫਾਰਮੈਲਡੀਹਾਈਡ ਪ੍ਰਤੀ 100 ਗ੍ਰਾਮ ਕੱਚੀ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੇ ਸਤਰ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬੁਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵ

ਬਾਈਪਾਸ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਪਸ਼ੂ ਖੁਰਾਕ ਵਿੱਚ ਲੋੜ ਅਤੇ ਲਾਭ

ਦੇ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੇ ਰੁਮਨ ਵਿੱਚ ਟੁੱਟਣ ਦੀ ਦਰ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੇ ਸਰੋਤ ਨੂੰ ਫਾਰਮੈਲਡੀਹਾਈਡ ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰਕੇ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਮੋਮਜ਼ਾਮੇ ਦੇ ਲਿਫਾਫਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 3-4 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਾਈਪਾਸ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬਾਈਪਾਸ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੀ ਲੋੜ ਕਦੋਂ ਹੈ:

- i ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਵਾਲੇ (15 ਕਿਲੋ/ਦਿਨ) ਦੁਧਾਰੂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ।
- ii ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੱਧ ਰਹੇ ਕਟੜੂਆਂ-ਵਢੜੂਆਂ ਨੂੰ।
- iii ਕੇਵਲ ਘੱਟ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੇ ਸੁੱਕੇ ਚਾਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਪਲ ਰਹੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ।

ਬਾਈਪਾਸ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਵਰਤਣ ਦੇ ਲਾਭ:

- i ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
- ii ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਉਤਪਾਦਨ ਵਧਦਾ ਹੈ
- iii ਰੋਗਾਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧਦੀ ਹੈ
- iv ਗੱਭਣ ਹੋਣ ਦੀ ਦਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਜਨਣ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

(ਡਾ. ਜੈਸਮੀਨ ਅਤੇ ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ)

ਵਧੇਰੇ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਧਾਤਾਂ ਦਾ ਚੂਰਾ

ਟਾਈਪ - II

ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਧਾਤਾਂ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਮਿਸ਼ਰਣ

ਕੋਡ ਨੰ.	ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਨਾਂ	ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਸੰਘਣਾ
1	ਫਾਫ਼ਾ	20%
2	ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ	10%
3	ਫਾਸਫ਼ੋਰਸ	10%
4	ਮੈਗਨੀਸ਼ੀਅਮ	10%
5	ਜ਼ਿੰਕ	10%
6	ਕੋਪਰ	10%
7	ਮੈਂਗਨੀਅਮ	10%
8	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
9	ਵਿਟਾਮਿਨ	10%
10	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
11	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
12	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
13	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
14	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
15	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
16	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
17	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
18	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
19	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
20	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%

• ਪਾਚਨ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧਾਏ • ਦੁੱਧ ਵਧਾਏ
• ਪ੍ਰਜਨਣ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧਾਏ • ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਰੱਖੇ

ਪਸ਼ੂ ਅਹਾਰ ਵਿਭਾਗ
ਫ਼ੂ ਫੀਲਡ ਏਕ ਵੈਟਨਰੀ ਅਤੇ ਐਨੀਮਲ ਫਾਰਿੰਗ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ

ਸਾਊਥ ਵੈਸਟ ਜ਼ੋਨ

ਇਲਾਕਾ ਅਧਾਰਿਤ ਧਾਤਾਂ ਦਾ ਚੂਰਾ

ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਧਾਤਾਂ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਮਿਸ਼ਰਣ

ਕੋਡ ਨੰ.	ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਨਾਂ	ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਸੰਘਣਾ
1	ਫਾਫ਼ਾ	20%
2	ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ	10%
3	ਫਾਸਫ਼ੋਰਸ	10%
4	ਮੈਗਨੀਸ਼ੀਅਮ	10%
5	ਜ਼ਿੰਕ	10%
6	ਕੋਪਰ	10%
7	ਮੈਂਗਨੀਅਮ	10%
8	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
9	ਵਿਟਾਮਿਨ	10%
10	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
11	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
12	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
13	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
14	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
15	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
16	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
17	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
18	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
19	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
20	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%

• ਪਾਚਨ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧਾਏ • ਦੁੱਧ ਵਧਾਏ
• ਪ੍ਰਜਨਣ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧਾਏ • ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਰੱਖੇ

ਪਸ਼ੂ ਅਹਾਰ ਵਿਭਾਗ
ਫ਼ੂ ਫੀਲਡ ਏਕ ਵੈਟਨਰੀ ਅਤੇ ਐਨੀਮਲ ਫਾਰਿੰਗ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ

ਸੈਂਟਰਲ ਜ਼ੋਨ

ਇਲਾਕਾ ਅਧਾਰਿਤ ਧਾਤਾਂ ਦਾ ਚੂਰਾ

ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਧਾਤਾਂ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਮਿਸ਼ਰਣ

ਕੋਡ ਨੰ.	ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਨਾਂ	ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਸੰਘਣਾ
1	ਫਾਫ਼ਾ	20%
2	ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ	10%
3	ਫਾਸਫ਼ੋਰਸ	10%
4	ਮੈਗਨੀਸ਼ੀਅਮ	10%
5	ਜ਼ਿੰਕ	10%
6	ਕੋਪਰ	10%
7	ਮੈਂਗਨੀਅਮ	10%
8	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
9	ਵਿਟਾਮਿਨ	10%
10	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
11	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
12	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
13	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
14	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
15	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
16	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
17	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
18	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
19	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
20	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%

• ਪਾਚਨ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧਾਏ • ਦੁੱਧ ਵਧਾਏ
• ਪ੍ਰਜਨਣ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧਾਏ • ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਰੱਖੇ

ਪਸ਼ੂ ਅਹਾਰ ਵਿਭਾਗ
ਫ਼ੂ ਫੀਲਡ ਏਕ ਵੈਟਨਰੀ ਅਤੇ ਐਨੀਮਲ ਫਾਰਿੰਗ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ

ਸਬ ਮਾਉਨਟੇਨ (ਕੰਢੀ) ਜ਼ੋਨ

ਇਲਾਕਾ ਅਧਾਰਿਤ ਧਾਤਾਂ ਦਾ ਚੂਰਾ

ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਧਾਤਾਂ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਮਿਸ਼ਰਣ

ਕੋਡ ਨੰ.	ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਨਾਂ	ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਸੰਘਣਾ
1	ਫਾਫ਼ਾ	20%
2	ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ	10%
3	ਫਾਸਫ਼ੋਰਸ	10%
4	ਮੈਗਨੀਸ਼ੀਅਮ	10%
5	ਜ਼ਿੰਕ	10%
6	ਕੋਪਰ	10%
7	ਮੈਂਗਨੀਅਮ	10%
8	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
9	ਵਿਟਾਮਿਨ	10%
10	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
11	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
12	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
13	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
14	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
15	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
16	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
17	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
18	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
19	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
20	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%

• ਪਾਚਨ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧਾਏ • ਦੁੱਧ ਵਧਾਏ
• ਪ੍ਰਜਨਣ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧਾਏ • ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਰੱਖੇ

ਪਸ਼ੂ ਅਹਾਰ ਵਿਭਾਗ
ਫ਼ੂ ਫੀਲਡ ਏਕ ਵੈਟਨਰੀ ਅਤੇ ਐਨੀਮਲ ਫਾਰਿੰਗ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ

ਸੂਰਾਂ ਲਈ ਧਾਤਾਂ ਦਾ ਚੂਰਾ

Complete Mineral Supplement for Pigs

ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਧਾਤਾਂ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਮਿਸ਼ਰਣ

ਕੋਡ ਨੰ.	ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਨਾਂ	ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਸੰਘਣਾ
1	ਫਾਫ਼ਾ	20%
2	ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ	10%
3	ਫਾਸਫ਼ੋਰਸ	10%
4	ਮੈਗਨੀਸ਼ੀਅਮ	10%
5	ਜ਼ਿੰਕ	10%
6	ਕੋਪਰ	10%
7	ਮੈਂਗਨੀਅਮ	10%
8	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
9	ਵਿਟਾਮਿਨ	10%
10	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
11	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
12	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
13	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
14	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
15	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
16	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
17	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
18	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
19	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%
20	ਐਲੂਮੀਨਾ	10%

• ਪਾਚਨ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧਾਏ • ਦੁੱਧ ਵਧਾਏ
• ਪ੍ਰਜਨਣ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧਾਏ • ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਰੱਖੇ

ਪਸ਼ੂ ਅਹਾਰ ਵਿਭਾਗ
ਫ਼ੂ ਫੀਲਡ ਏਕ ਵੈਟਨਰੀ ਅਤੇ ਐਨੀਮਲ ਫਾਰਿੰਗ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ

ਦੁਧਾਰੂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਅਤੇ ਸੂਰਾਂ ਦੀ ਵਧੀਆ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਜਨਣ ਲਈ ਮਿਨਰਲ ਮਿਕਸਚਰ ਬਹੁਤ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੈ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ 'ਕਿਸਾਨ ਸੂਚਨਾ ਕੇਂਦਰ' ਜਾਂ ਪਸ਼ੂ ਅਹਾਰ ਵਿਭਾਗ ਵਿਖੇ ਉਪਲਬਧ ਹੈ।

ਬਰਸੀਮ ਦਾ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਚਾਰਾ ਲੈਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੁਕਤੇ

ਬਰਸੀਮ ਹਾੜੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਚਾਰੇ ਵਾਲੀ ਫ਼ਸਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜੂਨ ਦੇ ਅੱਧ ਤੱਕ ਬਹੁਤ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਅਤੇ ਸੁਆਦੀ ਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਟਾਈਆਂ ਦੇਣ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਲਈ ਦਰਮਿਆਨੀਆਂ ਤੋਂ ਭਾਰੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਫ਼ਸਲ ਕੱਲਰ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਉੱਨਤ ਕਿਸਮਾਂ

ਬੀ ਐਲ 44

ਬੀ ਐਲ 43

ਬੀ ਐਲ 42

ਬੀ ਐਲ 10

ਬਰਸੀਮ ਦਾ ਵੱਧ ਚਾਰਾ ਲੈਣ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਆਖਰੀ ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਤੱਕ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬਰਸੀਮ ਜੇਕਰ ਨਵੇਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਬੀਜਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਰਸੀਮ ਦੇ ਬੀਜ ਨੂੰ ਟੀਕਾ ਲਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਹਰੇ ਚਾਰੇ ਦਾ ਝਾੜੂ ਵੱਧ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਏਕੜ ਲਈ 8 ਕਿਲੋ ਬੀਜ ਵਰਤੋ। ਬਿਜਾਈ ਖੜ੍ਹੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਛੱਟੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੀਜ ਦਾ ਛੱਟਾ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਸ਼ਾਂਤ ਮੌਸਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਰਸੀਮ ਦਾ ਬੀਜ ਕਾਸ਼ਨੀ ਦੇ ਬੀਜ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਰਸੀਮ ਦੇ ਬੀਜ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੋਬੋ, ਕਾਸ਼ਨੀ ਦਾ ਬੀਜ ਉਪਰ ਤਰ ਆਵੇਗਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਛਾਨਣੀ ਨਾਲ ਵੱਖ ਕਰ ਲਓ। ਬਿਜਾਈ ਸਮੇਂ 6 ਟਨ ਰੂੜੀ ਦੀ ਖਾਦ ਅਤੇ 125 ਕਿਲੋ ਸਿੰਗਲ ਸੁਪਰ ਫਾਸਫੇਟ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਵਰਤੋ। ਜੇਕਰ ਦੇਸੀ ਰੂੜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ 22 ਕਿਲੋ ਯੂਰੀਆ ਅਤੇ 185 ਕਿਲੋ ਸਿੰਗਲ ਸੁਪਰ ਫਾਸਫੇਟ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਵਰਤੋ। ਸੁਪਰ ਫਾਸਫੇਟ ਖਾਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਸਲਫਰ ਤੱਤ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਰਸੀਮ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਜਦੋਂ ਰੇਤਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਣੀ ਜੀਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮੈਂਗਨੀਜ਼ ਦੀ ਘਾਟ ਆਮ ਕਰਕੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਾਰੀ ਅੰਗ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਘੱਟ ਜੈਵਕ ਮਾਦੇ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਘਾਟ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਰਸੀਮ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਝੋਨੇ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੀਜੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂਗਨੀਜ਼ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋਰ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਬਰਸੀਮ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਵਿੱਚ ਮੈਂਗਨੀਜ਼ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਪੱਤਿਆਂ 'ਤੇ ਦਿਖਦੇ ਹਨ। ਘਾਟ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬਰਸੀਮ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਤਣੇ ਦੇ ਪੱਤੇ ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਸਲੇਟੀ ਤੋਂ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਹੋ ਕੇ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੱਤੇ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨੋਕ ਅਤੇ 1/3 ਹਿੱਸਾ ਪੱਤੇ ਦਾ ਮੁੱਢੋਂ ਹਰਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੱਤਾ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਰੰਗ ਗੁਲਾਬੀ ਤੋਂ ਭੂਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੱਤਾ ਛਾਨਣੀ ਛਾਨਣੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂਗਨੀਜ਼ ਦੀ ਘਾਟ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਾਸਤੇ ਫ਼ਸਲ ਤੇ ਮੈਂਗਨੀਜ਼ ਸਲਫੇਟ ਦੇ 0.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਘੋਲ ਦੇ ਛਿੜਕਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਘੋਲ 100 ਲੀਟਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਅੱਧਾ ਕਿਲੋ ਮੈਂਗਨੀਜ਼ ਸਲਫੇਟ ਪਾ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਂਗਨੀਜ਼ ਦੇ 0.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਘੋਲ ਦੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮੈਂਗਨੀਜ਼ ਦੀ ਘਾਟ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਛਿੜਕਾਅ ਬਰਸੀਮ ਦੇ ਪਹਿਲਾ ਲੋਅ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਬਾਅਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਛਿੜਕਾਅ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਫ਼ਤੇ-ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਵਕਫ਼ੇ ਤੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਛਿੜਕਾਅ ਕੇਵਲ ਧੁੱਪ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਘੱਟ ਹਵਾ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਛਿੜਕਾਅ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਮੈਂਗਨੀਜ਼ ਸਲਫੇਟ ਦਾ ਤਾਜ਼ਾ ਘੋਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂਗਨੀਜ਼ ਸਲਫੇਟ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਲਾਹੇਵੰਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਬਰਸੀਮ ਵਿੱਚ ਇਟਸਿਟ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਬਰਸੀਮ ਵਿਚ ਰਾਇਆ ਰਲਾ ਕੇ ਬੀਜੋ। ਰਾਇਆ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਛੇਤੀ ਵਧਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਦੀਨਾਂ ਨੂੰ ਦੱਬ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਨਦੀਨ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਵਧੇਰੇ ਹੋਵੇ ਉਥੇ ਬਿਜਾਈ ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਫ਼ਤੇ ਤੱਕ ਪਛੇਤੀ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਾਪਮਾਨ ਘਟਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਨਦੀਨ ਘੱਟ ਉੱਗਦਾ ਹੈ। ਬਰਸੀਮ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਪਾਣੀ ਹਲਕੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿਚ 3-5 ਦਿਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਅਤੇ ਭਾਰੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿਚ 6-8 ਦਿਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ 8-10 ਦਿਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਅਤੇ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ 10-15 ਦਿਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਮੌਸਮ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਰਸੀਮ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਲੋਅ ਬਿਜਾਈ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 50 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ 40 ਦਿਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ 30 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਵਕਫ਼ੇ ਤੇ ਅਗਲੇ ਲੋਅ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(ਡਾ. ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ)

ਸਤੰਬਰ- ਅਕਤੂਬਰ ਦੌਰਾਨ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਕਾਂ ਲਈ ਮੁੱਖ ਰੁਝੇਵੇਂ

ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਮੌਸਮ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਬਦਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੌਸਮ ਸੁਖਾਵਾਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪਸ਼ੂ ਤਾਅ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਵੱਲ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਧੀਆ ਖੁਰਾਕ ਨਾਲ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਜਨਣ 'ਤੇ ਵੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਬੱਕਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਪ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵਧੀਆ ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਵੰਡ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜੌੜੇ ਬੱਚੇ ਹੋਣ ਦੇ ਅਸਾਰ ਵਧ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਮੱਖੀਆਂ, ਮੱਛਰਾਂ ਅਤੇ ਚਿੱਚੜਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਡੇਅਰੀ ਫ਼ਾਰਮਿੰਗ

ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਬੀਜੀ ਮੱਕੀ ਦਾ ਫ਼ਾਲ ਆਰਮੀਵਾਰਮ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅੱਧ ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਮੱਕੀ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਰਸਾਇਣ- ਰਹਿਤ ਫ਼ਸਲ ਲੈਣ ਲਈ ਮੱਕੀ ਦੇ ਗੜ੍ਹੇ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਟਰਾਈਕੋਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ।

ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਮੱਖੀ, ਮੱਛਰ ਅਤੇ ਚਿੱਚੜਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰੋ।

ਬੱਕਰੀ ਪਾਲਣ

ਬੱਕਰੀਆਂ ਦੇ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਜਨਣ ਲਈ 250 ਗ੍ਰਾਮ ਮਿਆਰੀ ਖੁਰਾਕ (ਵੰਡ) ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦਿਉ।

ਪ੍ਰਜਨਣ (ਮਿਲਾਪ) ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਬੋਕ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 300 ਗ੍ਰਾਮ ਮਿਆਰੀ ਖੁਰਾਕ (ਵੰਡ) ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪਾਉ।

ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਬੱਕਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੇਠੇ ਦੇ ਲੱਛਣਾਂ ਲਈ ਗਹੁ ਨਾਲ ਦੇਖੋ ਅਤੇ ਮਿਲਾਪ ਕਰਵਾਉ।

ਮੁਰਗੀ ਪਾਲਣ

ਆਂਡੇ ਦਾ ਖੋਲ ਪਤਲਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਖੁਰਾਕ ਵਿੱਚ ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉ ਅਤੇ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਧਾਉ।

ਸ਼ੈਡ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਸੁੱਕ ਨੂੰ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿੱਚ 2-3 ਵਾਰ ਫ਼ਰੋਲ ਦਿਉ।

ਚੂਚੇ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸਤੰਬਰ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ। ਚੂਚੇ ਕਿਸੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਹੈਚਰੀ ਤੋਂ ਖਰੀਦੋ।

ਸੂਰ ਪਾਲਣ

ਜਵਾਨ ਸੂਰੀਆਂ ਦਾ 8-12 ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਉਮਰ 'ਤੇ ਮਿਲਾਪ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹੇਠੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੂਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਰ ਸੂਰ ਨਾਲ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਵਾਰੀ ਮਿਲਾਪ ਕਰਵਾਉ।

ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ

ਮੱਛੀਆਂ ਦਾ ਉਂਗਲਕਾਰ ਬੱਚ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਤੰਬਰ ਵਿੱਚ ਹੈਚਰੀ ਤੋਂ ਫ਼ਰਾਈ ਜਾਂ ਸਪਾਨ ਲੈ ਕੇ ਨਰਸਰੀ ਤਲਾਅ ਵਿੱਚ ਸਟਾਕ ਕਰੋ।

500 ਗ੍ਰਾਮ ਤੋਂ ਭਾਰੀ ਮੱਛੀ ਵੇਚਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਉ।

(ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਅਰੁਨਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਰਾਕੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ)